

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต
ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

The Administration Model for Small School in
the Future that Responding to Community Need

ดร.ญาณิศา บุญจิตร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากหมวดเงินกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
(กันยายน 2566)

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต
ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

The Administration Model for Small School in
the Future that Responding to Community Need

The seal of Suratthani Rajabhat University is a large, circular emblem in the background. It features a central tiered stupa (chedi) with a flame-like sunburst radiating from its base. Below the stupa is a circular medallion containing a Thai character. The entire emblem is encircled by a border with Thai script at the top and 'SURATTHANI RAJABHAT UNIVERSITY' in English at the bottom.

ดร.ญาณิศา บุญจิตร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากหมวดเงินกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
(กันยายน 2566)

บทสรุปผู้บริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด คิดเป็นร้อยละ 39.83 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งการคงอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นเครื่องมือหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การแก้ปัญหาไม่สามารถรอการช่วยเหลือจากส่วนกลางอย่างเดียวได้ แต่ควรใช้ทุกภาคส่วนของสังคม ชุมชน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน (All for Education) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจึงต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจและศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน จำนวน 12 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ จำนวน 9 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน และแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน พบว่า

1.1 แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ตามขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ ตรงตามความต้องการของชุมชน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้ครูใช้วิธีการสอนและใช้เทคนิคที่หลากหลาย และควรส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย 2) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรวางแผนอัตรากำลังอย่างรอบคอบ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนมีครบตามที่ได้รับจัดสรร ควรพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่งด้วยความยุติธรรม โปร่งใส โดยพิจารณาในรูปแบบคณะกรรมการ

ควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ ความสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของ โรงเรียน ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของข้าราชการครู และควร มอบหมายงานให้ครูโดยมีการจัดโครงสร้างการทำงาน แบ่งงานกันทำตามสถานการณ์ 3) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และ แผนการใช้จ่ายเงินที่สอดคล้องกับแผนงบประมาณโครงการหรือกิจกรรมของต้นสังกัดและงบที่ได้รับ อย่างเหมาะสม ควรใช้ระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ควร แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรสร้าง แรงจูงใจให้ผู้ปกครองสนับสนุนส่งเสริมการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และติดตาม สอบถามการเรียนของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียนในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง ควรแสวงหาแหล่งช่วยสนับสนุนในการระดม ทรัพยากรทางการศึกษา

1.2 ปัจจัยส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตประสบความสำเร็จและตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการเป็น ปัจจัยที่ส่งผลและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ปัจจัยด้านคน ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ 3) ปัจจัยด้านการใช้สื่อและ เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศแบบทบาทที่สำคัญต่อการศึกษามากมายกับตัวผู้เรียนและครูผู้สอน มีวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น

1.3 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนอง ความต้องการชุมชน มีดังนี้ 1) ควรยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่เขตเมืองหรือมีโรงเรียนละแวก ใกล้เคียง เพื่อลดการแข่งขันและสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน 2) ควรพัฒนาเครือข่าย โรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็ง มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 3) ควรนำเทคโนโลยีที่ใช้จัดการ สารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 4) ควร สร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน และพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียน เพื่อสร้างความโดดเด่นของโรงเรียน

2. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) หลักการ บริหารจัดการ ประกอบด้วย 1.1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 1.2) การสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน 1.3) การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน 1.4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี 2) กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 2.1) การวางแผน (P) 2.2) การดำเนินการ (D) 2.3) การตรวจสอบ ติดตามและ

ประเมินผล (C) 2.4) การปรับปรุง/พัฒนา (A) 3) ขอบข่ายการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 3.1) การบริหารงานวิชาการ 3.2) การบริหารงานบุคคล 3.3) การบริหารงานงบประมาณ 3.4) การบริหารงานทั่วไป 4) คุณภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย 4.1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 4.2) ด้านการบริหารจัดการ 4.3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

3. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านขอบข่ายการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านกระบวนการบริหารจัดการ ส่วนด้านหลักการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ 1) การนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนไปใช้ ควรศึกษารูปแบบให้เข้าใจในทุกขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ควรมีการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในเรื่องการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ควรนำเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และ 4) โรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ควรมีเอกลักษณ์ของโรงเรียนที่ชัดเจน และพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียนเพื่อสร้างความโดดเด่นของโรงเรียน และเพื่อการคงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

บทคัดย่อ

หัวข้อวิจัย	รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน
ผู้ดำเนินการวิจัย	ญาณิศา บุญจิตร
หน่วยงาน	หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ปีงบประมาณ	2566

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน จำนวน 12 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ จำนวน 9 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน และแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชนตามขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป 2) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 3) ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ที่ตอบสนองความต้องการชุมชน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการ โรงเรียนขนาดเล็ก ความต้องการชุมชน

Abstract

Title The Administration Model for Small School in the Future that Responding to Community Need

Researcher Yanisa Boonchit

Institution Master of Education, Program in Educational Administration, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

Budget Year 2023

The purposes of this research were as follows: to develop the administration model for small school in the future that responding to community need. The sample consisted of 12 experts in regarding the guidelines for the administration, and 9 experts in develop and examination of the model carried out by group discussion, selected by purposive sampling. The research instruments included an interview form for the management guidelines for small school in the future that responding to community need, and evaluation forms assessing modal suitability and feasibility with an IOC index of 0.80 to 1.00. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that 1) the management guidelines for small school in the future that responding to community need according to the scope of administration in 4 areas, consisting of academic administration Human resource management Budget management and general administration; 2) the components of the administration model for small school in the future that responding to community need found that the system comprised five main components, and 20 sub-components; and 3) the evaluation outcome of the administration model for small school in the future that responding to community need demonstrated a highest level of appropriateness and feasibility for the developed model.

Keywords : The Administration Model, Small School, Community Need

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดีโดยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือแนะนำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณาจารย์ประจำหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้แนวคิด ข้อเสนอแนะ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบคุณ คณะครุศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ที่ให้การสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณทุกคนที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของงานวิจัย

ญาณิศา บุญจิตร
กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ง
บทคัดย่อ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	5
การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก	13
หลักการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
บทที่ 4 ผลการวิจัย	38
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน	38
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	47
สรุปผลการวิจัย	47
อภิปรายผลการวิจัย	49
ข้อเสนอแนะ	50
บรรณานุกรม	52
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก ก เอกสารเกี่ยวข้องกับงานวิจัย	56
ภาคผนวก ข หนังสือรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	64
ภาคผนวก ค เอกสารการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	66
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย	68

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้
ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

45

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนอง
ความต้องการชุมชน

43

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82ก หน้า 1) ซึ่งเกือบทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการศึกษาไทยประสบปัญหาในการพัฒนาในเชิงคุณภาพ หยุดและย่ำอยู่กับที่ด้วยเหตุผลสำคัญหลายประการ “โรงเรียน” ในฐานะสถาบันหลักในการบ่มเพาะการศึกษาขั้นต้น ถูกกล่าวหาว่าเป็นต้นเหตุของความด้อยประสิทธิภาพดังกล่าว ในขณะที่ “ครู” ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน และไม่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ดีเพียงพอ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีต้นทุนต่อหัวในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลับมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ต่ำกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในสังคมไทย (อักรนัย ขวัญอยู่, 2558) อย่างไรก็ตามถึงแม้โรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหาด้านต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศได้รับรางวัลทั้งระดับเขตพื้นที่และระดับชาติ แสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่ส่งผลถึงความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพของสถานศึกษา โดยจะเห็นได้จากในแต่ละปีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด ได้คัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ระดับประเทศที่แสดงถึงนวัตกรรมวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นประจำทุกปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา เช่น การจัดรถโมบายคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ การหมุนเวียนครูเข้าสอน (Communication Technology : ICT) รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) การพัฒนาใช้สื่อเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยช่วยเหลือแบ่งปันในเรื่องทรัพยากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ การพัฒนาระบบการ

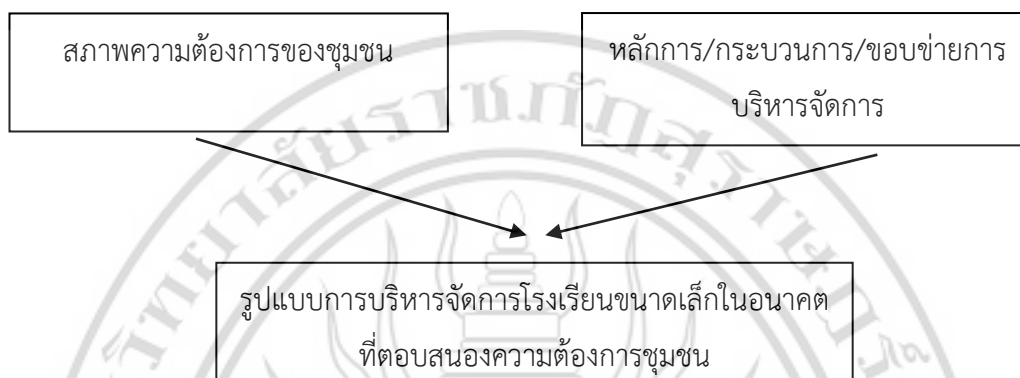
บริหารจัดการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์เร่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถยุบได้ กำหนดยุทธศาสตร์การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างวิธีการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไตรภาคี จตุภาคี ศูนย์ปัญญาภิบาล การบริหารจัดการแบบศูนย์โรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดเพิ่มงบประมาณ เงินอุดหนุนรายหัวให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งระดับประถมศึกษาที่มีนักเรียน 120 คน ลงมา และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียน 300 คนลงมา และจัดทำโครงการวิจัยเพื่อกำหนดอนาคตโรงเรียนของประเทศไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนได้ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้เท่าเทียมโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และเพื่อสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคม ความต้องการของครู ตลอดจนความต้องการของชุมชน เป็นต้น จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพของนักเรียน อีกทั้งสภาพการณ์ในอนาคตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบต่อคงอยู่และการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก จึงจำเป็นต้องมีการคาดการณ์อนาคตและหาแนวทางบริหารจัดการที่เหมาะสม

ปีการศึกษา 2563 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 29,642 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) จำนวน 14,976 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.53 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด และมีแนวโน้มที่จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) เช่นเดียวกับสภาพการณ์ของโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นเขตบริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2564 มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 457 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 182 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 39.83 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ด้วยการคงอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นเครื่องมือหนึ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การแก้ปัญหาไม่สามารถรอการช่วยเหลือจากส่วนกลางอย่างเดียวได้ แต่ควรใช้ทุกภาคส่วนของสังคม ชุมชน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน (All for Education) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจึงต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจและศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ได้แก่ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 12 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา รวม 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ได้แก่ หลักการบริหารจัดการ กระบวนการบริหารจัดการ ขอบข่ายการบริหารจัดการ และคุณภาพของโรงเรียน

ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เดือนธันวาคม 2564 - สิงหาคม 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความคิดมาจากการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

การบริหารจัดการโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานโรงเรียนขนาดเล็กใน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 300 คนลงมา

ความต้องการชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มคนที่มารวมตัวกันโดยมีความผูกพันทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือการดำเนินชีวิตที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเป้าหมายและมีผลประโยชน์ร่วมกันในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต
2. โรงเรียนขนาดเล็กมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้มีคุณภาพตามความต้องการชุมชน
3. โครงการวิจัยนี้ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
4. สังคม ชุมชน และประชาชนทั่วไปมีความมั่นใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและการพัฒนา รูปแบบ การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนา รูปแบบ
2. การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
3. หลักการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนา รูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

ผู้วิจัยได้ศึกษา และรวบรวมความหมายของ “รูปแบบ” จากแนวคิดที่หลากหลายของนักวิชาการไว้ ดังนี้

รัตน์ บัวสนธิ์ (2552 : 124) ได้กล่าวว่า รูปแบบสามารถจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้ คือ 1) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง มักจะเรียกในภาษาไทยว่า โมเดล ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อผ้า เป็นต้น 2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร 3) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางทีเรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2559 : 220) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง เป็นแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย นอกจากนี้ ศศิมินตรา บุญรักษา (2557 : 48) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบแนวคิด ทางด้านหลักการ วิธีการ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบที่สามารถยึดเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามที่กำหนดเอาไว้ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ เป็น

หลัก ในขณะที่ Abadi, Asih and Jupri (2018 : 132) กล่าวว่า รูปแบบมีสองลักษณะ คือ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพหุคูณหรือเขียนเป็นข้อความ จำนวนภาพ แผนภูมิ หรือรูปสามมิติ ซึ่งสอดคล้องกับ Liu, Liu and Chen (2019 : 114 - 115) ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองระบบการปฏิบัติงาน หรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้า หรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และใช้แทนแนวความคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง อาจเป็นแผนภาพ โครงสร้าง โปรแกรม แบบจำลองอย่างง่าย เพื่อช่วยให้ตนเองและผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น สำหรับในงานวิจัยนี้ รูปแบบ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน

องค์ประกอบของรูปแบบ

Keeves (1997 : 386-387) กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์/เรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่า ความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

Brown and Moberg (1980:16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) โดยได้กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

Ivancevich, et al (1989) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่า รูปแบบที่มีลักษณะบาง

ประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม การพิจารณา รูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการซึ่ง จะจัดทำให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งแสดง ถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิด

ในขณะที่ ชีรวัดน์ นิจนตร (2560 : 79) กล่าวว่า รูปแบบต้องมียอดองค์ประกอบอย่างน้อย 6 ประการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของรูปแบบ
2. ตัวแปรหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ระบบหรือโครงสร้าง
4. กลไกหรือกระบวนการทำงาน
5. ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ใช้ในรูปแบบ
6. บริบทหรือสภาพแวดล้อมของรูปแบบ

ธีระ รุญเจริญ (2550 : 12) ได้กล่าวถึงรูปแบบมียอดองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. กลไกการดำเนินการ
4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ
5. แนวทางการประเมินรูปแบบ
6. เงื่อนไขความสำเร็จ

สมาน อัสวภูมิ (2550: 10) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า องค์ประกอบของรูปแบบควรมียอดองค์ประกอบ

7 องค์ประกอบ คือ

1. วัตถุประสงค์รูปแบบ
2. ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ
3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ
4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ
5. แนวการประเมินรูปแบบ
6. คำอธิบายประกอบรูปแบบ
7. ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
2. กลไกของรูปแบบ
3. การทำหน้าที่ของรูปแบบ
4. เงื่อนไขของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่
5. การล่มสลายของรูปแบบที่สร้างขึ้น

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบจากแนวคิดข้างต้น และกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบเป็นกระบวนการในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบที่มีแนวทางหลากหลาย ซึ่งวโร เพ็งสวัสดิ์ (2553 : 9-11) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

2. การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

- 2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

- 2.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

3. การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1 และ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 104 – 106) กล่าวถึง การวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยสารสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถอธิบายผลได้มาก ฯลฯ ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้น แล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของผู้อื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรอง

จากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้บางครั้งใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

ชิรวัดน์ นิเจนตร (2560 : 97) กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาารูปแบบ มีกระบวนการทั่ว ๆ ไป ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาและ/หรือองค์ประกอบของรูปแบบ ด้วยการศึกษเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อาจมีการสอบถาม สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญหรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับรูปแบบนั้น ๆ หรือศึกษาดูงานในหน่วยงานที่มีผลงานเด่นในด้านนั้น ๆ

2. นำข้อมูลจากขั้นที่ 1 มาร่างหรือสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา หรือผลการวิเคราะห์ทางสถิติจากการสำรวจความคิดเห็น จัดองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบ มีการตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

รูปแบบที่สร้างขึ้นควรมีความชัดเจน และเหมาะสมกับวิธีทดสอบโดยปกติแล้วการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มักจะดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีทางสถิติ ผลของการทดสอบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธรูปแบบนั้นและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป โดยการทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบสามารถจะกระทำได้ 2 ลักษณะกล่าวคือ

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมิน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการประเมินทางการศึกษา ได้เสนอหลักการเพื่อเป็นหลักฐานของกิจกรรมของการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งจัดเป็น 3 หมวด ดังนี้

- 1.1 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

- 1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

- 1.3 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standard) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบหรือการประเมินในบางเรื่องก็ไม่สามารถกระทำได้ด้วยข้อจำกัดสภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงเป็น

ผู้วิจัยเนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ และต้องใช้ความรู้ ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในแนวทางการศึกษาระดับสูงมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้น ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น ในวงการอุดมศึกษาจึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะสูง ตัวผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยเชื่อว่าคนเหล่านั้นเที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ ก็เกิดจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง

พัฒนา พรหมณี ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์ (2560 : 132-133) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนาแบบมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือ ปัญหาจากเอกสารผลการวิจัยหรือจากการสังเกต สอดถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบ อื่นๆ ของรูปแบบให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของ รูปแบบจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเลือกรูปแบบไปใช้ ให้ตรงจุดมุ่งหมาย

3. กำหนดแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วยรายละเอียดของวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ใช้ดำเนินงานกับกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย เพื่อให้การใช้รูปแบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4. การประเมินรูปแบบเป็นการประเมินเพื่อทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการต่อไปนี้

4.1 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ

4.2 ประเมินความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการโดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบเมื่อพบข้อบกพร่องแล้วต้องนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการปรับปรุงรูปแบบ มี 2 ระยะ คือ

5.1 ระยะก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบในระยะนี้ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

5.2 ระยะหลังการนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบในระยะนี้อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้้นำในการปรับปรุงและอาจมีการนำรูปแบบไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

จะเห็นได้ว่า ในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้นมีขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษารวบรวมข้อมูล สถานการณ์ บริบท และปัญหาที่เกี่ยวข้อง และยกร่างหรือสร้างรูปแบบ และขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา โดยอาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณลักษณะ ใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิธีการแบบชาติพันธุ์วรรณา การรับฟังความคิดเห็นจากเวทีสาธารณะ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น แต่วิธีการตรวจสอบรูปแบบที่น่าเชื่อถือมากที่สุดคือ การนำรูปแบบไปทดลองใช้และวัดประสิทธิภาพของรูปแบบ

สำหรับในงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ดำเนินการร่างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988 : 561-565) กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบที่ดีว่าควรมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structure Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันมาแบบรวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ โดยการสังเกตและเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนข้อมูลพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์
3. รูปแบบควรระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาและเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ หรืออธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างนวัตกรรมใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งจะเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

Eggen and Kauchak (2006 : 21) กล่าวว่า รูปแบบที่ดี เป็นแบบแผนการดำเนินการที่มีลักษณะแตกต่างจากการแบบแผนทั่วไปอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบ ได้รับการออกแบบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้นๆ
2. รูปแบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบนั้น
3. รูปแบบ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้
4. รูปแบบ ได้รับการส่งเสริมด้วยทฤษฎีการจูงใจ

วาโร พึงสวัสดี (2553 : 6) กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดาอย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก

3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา

5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสรุปได้ว่า รูปแบบเป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนขนาดเล็ก ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุเอาไว้ว่า คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ความหมายโรงเรียนขนาดเล็ก โดยโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยปี 2562 มีจำนวน 15,158 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 981,831 คน มีครูทั้งหมด 103,079 คน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในภาคเหนือ 3,659 โรงเรียน หรือ ร้อยละ 24 มีนักเรียน 211,460 คน มีครู 23,490 คน ภาคกลาง 2,550 โรงเรียน หรือ ร้อยละ 17 มีนักเรียน 177,092 คน ครู 17,942 คน ภาคใต้ 1,718 โรงเรียน หรือ ร้อยละ 11 มีนักเรียน 123,863 คน มีครู 13,157 คน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7,231 โรงเรียน หรือ ร้อยละ 48 มีนักเรียน 469,416 คน และมีครู 48,490 คน นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีนักเรียน แต่ยังไม่สามารถยุบเลิกได้จำนวนทั้งสิ้น 305 โรงเรียน แบ่งเป็นภาคเหนือ 169 โรงเรียน ภาคกลาง 24 โรงเรียน ภาคใต้ 25 โรงเรียน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 87 โรงเรียน (<https://www.kruwandee.com/news-id41266.html>) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษาขนาดเล็ก และได้มีการจัดวางรูปแบบการดำเนินงานใน 7 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียนเรียนรวมกับโรงเรียนเรียนหลัก 2) โรงเรียนเรียนรวมตามระดับช่วงชั้น 3) โรงเรียนสอนตามปกติ 4) โรงเรียนศูนย์บริการสื่อ 5) การให้บริการรถหน่วยคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ 6) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และ 7) ครูช่วยสอนหมุนเวียน (ประเสริฐ จันแก้ว, 2551)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสรุปมาเป็น 7 รูปแบบ (<https://www.trueplookpanya.com/education/content/71918/-teaartedu-teaart->) ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเรียน ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้แบบช่วงชั้น และการเรียนรู้แบบคณะชั้น โดยวิธีการยุบชั้นเรียน ให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นสามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ทิ้งห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

รูปแบบที่ 2 การบูรณาการหลักสูตร เป็นการนำความรู้มารวบรวมประมวลไว้ในหน่วยเดียวกัน สำหรับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ สำหรับการบูรณาการเนื้อหารายวิชา สามารถดำเนินการได้โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จากนั้นนำวัตถุประสงค์ตลอดจนเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกันมาเชื่อมโยง สู่การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ แล้วนำมากำหนดกิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ ได้ครั้งเดียวพร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

รูปแบบที่ 3 ความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วน ในเรื่องขาดแคลนครู งบประมาณไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 4 การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหลายแห่งได้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น รถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Mobile unit) เพื่อให้บริการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณ การสอนทางไกลจากโรงเรียนไกลกังวลหัวหิน เป็นต้น

รูปแบบที่ 5 รูปแบบโรงเรียนเครือข่าย เป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่ายในการวางแผนการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารและครูได้รับ การพัฒนาจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 6 ผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลาย โดยเป็นการผสมผสานรูปแบบหลาย ๆ รูปแบบเข้าด้วยกัน

รูปแบบที่ 7 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่มีผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความเป็น

ประชาธิปไตยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาตลอดจนมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก
ปีงบประมาณ 2562 – 2565 ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างโอกาสทางการศึกษา

มาตรการ

สร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

โครงการ

1. โครงการพัฒนาการเกณฑ์เด็กมาเข้าเรียนและการจัดสรรโอกาสทางการศึกษา
2. โครงการสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

มาตรการ

1. พัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
2. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

โครงการ

1. โครงการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
2. โครงการพัฒนาการบริหารวิชาการ
3. โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. โครงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
5. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เข้าสู่ประชาคมอาเซียน
6. โครงการส่งเสริมความเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่ความเป็นมืออาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

มาตรการ

1. พัฒนาโรงเรียนให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่บนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนาและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
2. พัฒนาการบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ
3. สร้างแรงจูงใจและให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

4. สนับสนุนงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ให้เพียงพอ มีคุณภาพตามมาตรฐาน

โครงการ

1. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
2. โครงการนิเทศ ติดตาม กำกับ ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. โครงการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ
4. โครงการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างความเข้มแข็งและความพร้อมในการเป็นนิติบุคคลของโรงเรียน
มาตรการ

1. จัดทำมาตรฐานการเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. จัดทำข้อมูลเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นนิติบุคคลของโรงเรียน

ขนาดเล็ก

โครงการ

1. โครงการพัฒนารูปแบบการบริหารนิติบุคคลโรงเรียนขนาดเล็ก
2. โครงการนำร่องโรงเรียนขนาดเล็กนิติบุคคล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
มาตรการ

1. ส่งเสริมบทบาทของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา
2. สร้างความตระหนักและพัฒนาระบบการจูงใจการรักชุมชนท้องถิ่นของตนเอง
3. สร้างช่องทางสื่อสารรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ และประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชน

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

โครงการ

1. โครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนของชุมชนแบบยั่งยืน
2. โครงการพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน
3. โครงการยกย่องคนดี องค์กรดีที่มีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
2. ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการพัฒนาและบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
3. ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความเข้มแข็งเป็นไปตามมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้าน บุคลากร งบประมาณ วัสดุ และครุภัณฑ์

4. ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความพร้อมเป็นนิติบุคคล

5. ร้อยละของโรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ทำการประเมินคุณภาพโรงเรียนในรอบแรกระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกมีจำนวน 30,010 โรง ผลจากการประเมินพบว่า โรงเรียนที่ได้มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามีมาตรฐานอยู่ในระดับดี มีจำนวน 10,856 โรง คิดเป็นร้อยละ 36.2 ที่เหลือเป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐานในระดับพอใช้และปรับปรุงจำนวน 19,145 โรง คิดเป็นร้อยละ 63.8 โดยในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุง หรือ ICU จำนวน 596 โรง คิดเป็นร้อยละ 3.1 ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยโรงเรียนเกือบทั้งหมดมีขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในเขตท้องถิ่นห่างไกล

ศ.ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ผู้อำนวยการ สมศ. (<https://www.kroobannok.com/77269>) กล่าวว่า จากข้อมูลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามที่ผ่านมา พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศกว่า 33,736 แห่ง มีสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 24,805 แห่ง ซึ่งบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่นอกเขตเมือง หรือในพื้นที่ห่างไกล นักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นเพมาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน นอกจากนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีค่านิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาในอำเภอเมืองหรือตัวจังหวัดหรือโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมมากกว่า ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเท่าที่ควร โดยจากการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ตลอดระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา พบ 5 ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ โดยจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. พบว่า นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กยังมีปัญหาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ โดยเสริมทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ขณะเดียวกันครูก็ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งที่เป็นสื่อเทคโนโลยี สื่อพื้นฐาน และสอนให้นักเรียนเรียนรู้การใช้สื่อดังกล่าวด้วย ตามลำดับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนเอง

2. ขาดแคลนงบประมาณ เนื่องจากสถานศึกษาขนาดเล็กได้รับงบประมาณจากรัฐบาลในจำนวนจำกัด จึงส่งผลต่อจำนวนบุคลากร ครุภัณฑ์และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ รวมไปถึงการ

ก่อสร้างอาคารสถานที่ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตาม งบประมาณ ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเสมอไป ถ้าบุคลากรในสถานศึกษานั้นๆ มีประสิทธิภาพ และเรียนรู้ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. จำนวนบุคลากรครูมีไม่เพียงพอ จากปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน สถานศึกษาจึงจัดการเรียนรวมระหว่างชั้นเรียน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับความรู้ที่เหมาะสมในแต่ละชั้นเรียน หรือในบางห้องที่มีสถานศึกษาขาดแคลนครูหลายแห่งอยู่ใกล้ ๆ กัน สามารถรวมชั้นเรียนระหว่างสถานศึกษาใกล้ ๆ กัน เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครู แต่ระบบการบริหารจัดการควรจะแตกต่างไปจากการบริหารปกติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้ครูอยากเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็ก หรือให้ทุนการศึกษาแก่คนที่รักการเป็นครู เพื่อกลับมาเป็นครูสอนในพื้นที่

4. ขาดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ จากข้อมูลการประเมินสถานศึกษาของ สมศ. พบว่าอัตราการเข้าถึงสื่อสารสนเทศของสถานศึกษาขนาดเล็กยังอยู่ในระดับต่ำ ระบบสารสนเทศของโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล ระบบเครือข่าย ฯลฯ ส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการหรือไม่มีประสิทธิภาพมากพอ ทำให้การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ของสถานศึกษา ทั้งงบประมาณ หลักสูตรการเรียนการสอน ข้อมูลบุคลากรและนักเรียน เป็นต้น ไม่ได้รับการจัดเก็บที่ถูกต้อง และไม่สามารถใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. สถานศึกษาขาดการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาใช้ปรับปรุงพัฒนา การประเมินของ สมศ. นั้นเป็นไปเพื่อการตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา และสาเหตุของปัญหา เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้ใช้ในการปรับปรุง วางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป ดังนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ตระหนักถึงการนำผลการประเมินมาปรับใช้พัฒนาสถานศึกษา เพื่อที่จะแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดและจะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาคอขวดคลึงกันใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งในแต่ละด้านมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน ค่าใช้จ่ายต่อนักเรียน 1 คน สูงกว่าโรงเรียนขนาดอื่นๆหรือ ถ้ามองในอีกด้านหนึ่งจะเห็นว่ายังมีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอีกจำนวนหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ห่างไกลความเจริญ พื้นที่บนภูเขาสูง บนเกาะ ชายขอบของประเทศ เป็นต้น ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่พื้นที่ดังกล่าวมีปัญหาในการเดินทางไปโรงเรียนเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนยังขาดการใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการนำผลของการประเมินโครงการ มาใช้วางแผน ปรับปรุงพัฒนางานยังมีน้อย อีกทั้งการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรวัยเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครองไปรับจ้างทำงานต่างพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

2. ปัญหาการเรียนการสอน ปัญหาการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นเรียน และนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา ไม่เต็มความสามารถและไม่เต็มหลักสูตร เพราะมีภารกิจอื่นที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่เป็นงานสนับสนุนการเรียนการสอน ทั้งภายในสังกัดและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้แล้วหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ค่อยสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียน การสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อย สื่อเทคโนโลยี และการสื่อสารมีใช้อย่างจำกัด และที่มีใช้ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สุดท้ายจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำไปด้วย

3. ปัญหาความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณ โดยใช้เกณฑ์การจัดสรรหลายๆเกณฑ์ ได้แก่ ขนาดโรงเรียน จำนวนนักเรียน โดยเฉพาะขนาดโรงเรียนถือเป็นเกณฑ์หนึ่งในการจัดสรร เนื่องจากการคำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้นจึงทำให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และ ครุภัณฑ์สิ่งก่อสร้างเป็นจำนวนน้อย อีกทั้งยังมีสภาพอาคารเรียนที่เก่าที่ชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากก่อสร้างมาเป็นเวลานาน อุปกรณ์ด้าน ICT ยังมีไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชนได้มากนัก เนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนดังกล่าวมีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำโดยภาพรวม ถือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมาจากครอบครัวที่ยากจน

4. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรต่างๆ ในการจัดการศึกษาจะเข้ามาในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่บทบาทของ คณะกรรมการดังกล่าวยังมีไม่มากนัก และคณะกรรมการส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ ตัวเองอย่างชัดเจน การประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนยังมีน้อยมากหรือ อาจกล่าวได้ว่าไม่มีเลยในบางพื้นที่ และเนื่องจากชุมชน ผู้ปกครองมีฐานะยากจนจึงไม่สามารถ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและการเรียนของบุตรหลานได้เท่าที่ควร

ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่ง วิเชียร วิทย์อุดม (2550 : 10) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรเป็น เรื่องของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือร่วมใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้ สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550 : 31) ได้กล่าวว่า การบริหาร สถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานด้วยกระบวนการที่หลายคน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุกด้านจน บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม ให้ดำรงชีวิต ในสังคมเป็นไปด้วยความสงบสุข และ มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล (2552: 33) ได้กล่าวว่า การบริหาร สถานศึกษา หมายถึง การจัดการส่งเสริม ช่วยเหลือกันของผู้เกี่ยวข้องที่จะผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ ของสถานศึกษาให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารสถานศึกษามีความ จำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรภายในชาติให้มีความรู้ความเข้าใจ ทัดเทียม กับนานาชาติโดยมีการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการด้านการ บริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิด จากภายในและภายนอกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารจัดการ 4 ระบบคือ คน เงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และเวลา เพื่อก่อให้เกิดเอกภาพนโยบาย แผน และมาตรฐานมีความ หลากหลายในทางปฏิบัติ อันส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้ เกิดความคล่องตัวและเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 9) ได้แบ่งขอบข่ายการบริหารและ การจัดการสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารทั่วไป โดยแต่ละด้านมีขอบข่าย ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการงานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งกระจายอำนาจให้สถานศึกษามากที่สุด โดยมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

- 1.1 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.2 การพัฒนาการหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.3 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.4 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษาและการแนะแนวทางการศึกษา
- 1.10 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.11 การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.12 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.13 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.14 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- 1.15 การคัดเลือกหนังสือเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- 1.16 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การเรียน พัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้าน วิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัด การศึกษาบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2. ด้านการบริหารงบประมาณการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา.มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีขอบข่ายการบริหารงบประมาณ ดังนี้

- 2.1 การจัดทำแผนงบประมาณ
- 2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
- 2.3 การอนุมัติใช้จ่ายเงินงบประมาณ
- 2.4 การโอนและเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- 2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานผลการใช้งบประมาณ
- 2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน
- 2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 2.9 งานกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
- 2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 2.11 การเบิกเงินจากคลัง การนำเงินส่งคลัง
- 2.12 การรับ การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- 2.13 การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานการเงินและงบการเงิน
- 2.14 การจัดทำและจัดหาบัญชี ทะเบียนและรายงาน
- 2.15 การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแลบำรุงรักษา
- 2.16 การกำหนดรูปแบบรายงานหรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้าง
- 2.17 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
- 2.18 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานในการกำหนดแผนงานด้านการจัดทำ และเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน ผลการใช้จ่ายเงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหาร การเงินการบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. ด้านการบริหารงานบุคคลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองต่อภารกิจของสถานศึกษา โดยขอขยายการบริหารงานบุคคล ดังนี้

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.4 การเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.5 การลาทุกประเภท
- 3.6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.7 วินัยและการรักษาวินัย

3.8 การออกจากราชการ

3.9 การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.10 การส่งเสริมประเพณีวิทยฐานะข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา

3.11 การส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.12 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.13 การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม

3.14 การส่งเสริมสนับสนุนการขอรับใบอนุญาตและการต่อใบประกอบวิชาชีพครู

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานในการวางแผน อัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ

4. ด้านการบริหารทั่วไปการบริหารทั่วไป เป็นงานที่ให้บริการสนับสนุนส่งเสริมประสานงานและอำนวยความสะดวก รวมทั้งประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของโรงเรียนต่อสาธารณชน โดยมีขอบข่ายการบริหารทั่วไป ดังนี้

4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายการศึกษา

4.2 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8 การดำเนินงานธุรการ

4.9 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.10 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.11 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

4.12 การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

4.13 การจัดทำสำมะโนผู้เรียนและการรับนักเรียน

4.14 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตาม

อัธยาศัย

4.15 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.16 การส่งเสริมกิจการนักเรียน

4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.20 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.21 การบริการสาธารณะ

4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานในการดำเนินงานธุรการ การพัฒนาระบบและ เครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่าย การศึกษา การจัดระบบการบริหารและ พัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การดูแลอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อม การระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

สำหรับการบริหารจัดการในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นการดำเนินงานตามขอบข่ายการบริหารจัดการโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

หลักการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารในรูปแบบที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาเป็นกระบวนการที่สนับสนุนส่งเสริมพัฒนามาตรฐานการศึกษา และประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร โดยการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงาน กิจกรรมขององค์กร ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ในด้านการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร ชุมชนหน่วยงานนั้น ๆ พร้อมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกผูกพัน และความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับองค์กรชุมชน หน่วยงานนั้น ๆ ด้วย

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550 : 195-197) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมอาศัยหลักการที่ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำขึ้นเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนมากมาย การเข้าร่วมกิจกรรมนั้นต้องอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ทั้งการกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญก่อนตัดสินใจ ทั้งในระดับนโยบายและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นคิด การวางแผน และการปฏิบัติตามแผน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ซึ่งเป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของการดำเนินงาน การบริหารงานและการติดต่อประสานงานภายในองค์กร

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ทั้งที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่สำคัญทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในลักษณะของผลประโยชน์ในทางบวกและผลกระทบในทางลบตลอดจนการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม

สุรชาติ เอี่ยมสำอางค์ (2558 : 15) กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นพิจารณาได้หลายมุมมอง แต่ลักษณะโดยรวมของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การลงทุนและการปฏิบัติ การจัดองค์กร การบริหารการสื่อสาร การใช้ประโยชน์จากกิจกรรมของโครงการและการติดตามประเมินผล การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดและการบริหารการศึกษาในระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอและสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงหรือการมีส่วนร่วมทางอ้อม ทั้งในระดับของการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนหรือการมีส่วนร่วมทั้งหมด

วงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA

PDCA คือ วงจรบริหารงานคุณภาพ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน Plan-Do-Check-Act เป็นกระบวนการที่ใช้ปรับปรุงการทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) จุดเด่นคือเป็นกระบวนการที่ทำซ้ำได้เรื่อย ๆ จนกลายเป็นวงจร (Cycle) วนลูปนั่นเอง

แนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นมาช่วงปี 1950's โดยบิดาแห่งการควบคุมคุณภาพสมัยใหม่ ดร.วิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Dr. William Edward Deming) ซึ่งพัฒนามาจากปรมาจารย์ของเขาคือ วอลเตอร์ เอ ชิวฮาร์ต (Walter Andrew Shewhart) ทำให้วงจรนี้มีชื่อเรียกอื่นว่า Deming Cycle หรือ Shewhart Cycle เดมมิงคิดค้น PDCA ผ่านความเชื่อที่ว่า “คุณภาพสามารถปรับปรุงพัฒนาได้”

โดยสามารถประยุกต์กับองค์กรทุกประเภท ธุรกิจทุกรูปแบบ หรือแม้กระทั่งชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นเครื่องมือเรียบง่ายที่ได้รับความนิยมมาถึงทุกวันนี้

ประโยชน์ของ PDCA

1. เรียบง่ายและทำซ้ำได้ คือคุณสมบัติหลักของวงจรบริหารงานคุณภาพ สิ่งนี้ทำให้ PDCA มีประโยชน์เหนือเครื่องมืออื่นดังนี้

2. สร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่า เพราะกระบวนการนี้เริ่มต้นที่ปัญหา และต้องการแก้ไขมันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร

3. เกิดการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นกระบวนการที่ทำซ้ำได้ในระยะยาว จึงเกิดประสิทธิภาพสูงสุดหากปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

4. ทำให้ตัดสินใจง่ายขึ้น เพราะมีการตั้งเป้าหมายและการวัดผลที่ชัดเจน ข้อมูลที่ได้มาสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาองค์กรต่อไป

5. ลดความเสี่ยงในการจัดการ เพราะกระบวนการนี้ประยุกต์ใช้กับทีมเล็ก ๆ ก่อน หากเกิดความผิดพลาดก็จะควบคุมสถานการณ์ได้ง่ายกว่า ทั้งยังสามารถอุดรอยรั่วไม่ให้เกิดความเสี่ยงในอนาคต

โครงสร้าง PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

P – Plan คือ การวางแผน

เริ่มต้นการวางแผนจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนเสียก่อน โดยขั้นตอนนี้ต้องกำหนดให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มไปจนถึงสุดสิ้นสุดว่า มีปัญหาอะไรที่จะต้องแก้ไข ใครเป็นผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง กระบวนการค้นหาข้อมูลคืออะไร กระบวนการแก้ไขคืออะไร โดยเฉพาะระบุตัวชี้วัด เช่น KPIs หรือ OKR ที่ชัดเจน แล้วทำออกมาเป็นแผนการดำเนินงาน (Action Plan) ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

D – DO คือ การปฏิบัติตามแผน

หลังจากกำหนดแผนแล้วก็ถึงเวลาที่จะลงมือทำ เพราะเราจะต้องนำแผนดังกล่าวมาใช้จริง ดำเนินการจริง เพื่อให้เห็นผลลัพธ์จริง ในขั้นตอนนี้ทุกคนต้องระลึกไว้เสมอว่า การดำเนินการจะเกิดปัญหาอื่นตามมาเสมอ นั่นจึงเป็นเหตุผลว่าควรใช้แผนดังกล่าวกับทีมนำร่องไม่กี่คนหรือเป็นโปรเจกต์เล็ก ๆ เสียก่อน เพราะสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้จะป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ส่งผลกระทบไปทั่วองค์กร

C – Check คือ การตรวจสอบ

เมื่อดำเนินการมาถึงจุดหนึ่งแล้ว เราจะต้องตรวจสอบให้ได้ว่า แผนดังกล่าวมีผลลัพธ์เป็นไปตามตัวชี้วัดที่ต้องการหรือไม่ ถ้าประสบความสำเร็จตามตัวชี้วัด ก็สามารถดำเนินการไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายได้เลย แต่ถ้าไม่ประสบความสำเร็จ ก็ควรนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา แล้วดำเนินการขั้นตอนที่ 1 – 3 ใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จหรือผ่านตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

A – Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการ

ถ้าการปฏิบัติแผนดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ก็ถึงเวลานำแผนนั้นมาประยุกต์ใช้กับทุกคนองค์กร ผ่านการประกาศ ประชุม อีเมล หรือการจัดการอบรมภายในบริษัท เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงจนเกิดตามมาตรฐานใหม่

ทั้งนี้ อย่าลืมนะว่า PDCA เป็นกระบวนการที่ทำซ้ำได้ ไม่ใช่สำเร็จแล้วจะหยุดเลยทันที ทางที่ดีเราควรต่อยอดแผนใหม่ภายใต้ความคิดว่า “จะต้องดีกว่าเดิมเสมอ” และมองหาวิธีใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาองค์กรไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีวันหยุด

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต

สำหรับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนในอนาคตนอกจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของการศึกษาให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังแล้วยังต้องตระหนักถึงการสร้างคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดพร้อมกันไปอีกด้วย จะเห็นได้จากการวิจัยการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศในแถบยุโรปภายใต้โครงการที่มีชื่อว่า “Effective School Improvement Project” (ESI) หรือ “โครงการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ” โครงการดังกล่าวได้พัฒนารอบแนวคิดมาจากการบูรณาการการศึกษาวิจัยใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน (school effectiveness) เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบว่า “อะไร” และ “ทำไม” ที่ทำให้การทำการกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดีและราบรื่น และ (2) การพัฒนาโรงเรียน (school improvement) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นด้านการปฏิบัติและการดำเนินงานตามนโยบายต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาเพื่อต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ทั้งนี้ความเชื่อมโยงระหว่างความมีประสิทธิภาพและการพัฒนาโรงเรียน คือ การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนมาใช้ในการอธิบายและให้ข้อมูลเชิงลึกที่จะนำไปช่วยพัฒนาโรงเรียน ซึ่งความเชื่อมโยงของแนวคิดทั้งสองจะเกิดขึ้นในกระบวนการวางแผนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนนั่นเอง (Reezigt & Creemers, 2005)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราวรรณ เอียดชุม โสภณ เพ็ชรพวง และญาณิศา บุญจิตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานทางวิชาการ และแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการดำเนินงานทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ พบว่า ควรมีการกำหนดนโยบายและวางแผนร่วมกันในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และความถนัดของผู้เรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศภายในและการวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักสูตรและตัวชี้วัดและประเมินผลไปในทิศทางเดียวกัน 2) ผลการพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบประกอบด้วย (1) กระบวนการ ขั้นตอนการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (2) องค์ประกอบด้านปัจจัยของภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (3) ขอบข่าย/ภารกิจของภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (4) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 3) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นันทิชา เกิดอุดม (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพของการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบทโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในชุมชนที่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยภาพรวมมีฐานะยากจน สภาพสังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นแบบชนบท โรงเรียนส่วนใหญ่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ 1 เขต จำนวนประชากรในวัยเรียนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า โรงเรียนที่ขาดผู้บริหารมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนและนักเรียนมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง งบประมาณและวัสดุสิ่งของมีจำนวนไม่เพียงพอ 3) ด้านกระบวนการในภาพรวมส่วนใหญ่มีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านดาวเทียมและรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และ 4) ด้านผลผลิต ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านคำนวณและด้านเหตุผลลดลงอย่างต่อเนื่อง ผลการทดสอบด้านภาษามีโรงเรียนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 54.05 และผลการทดสอบทางการศึกษา

ระดับชาติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบในรายวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษลดลง ส่วนรายวิชาภาษาไทยมีโรงเรียนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 36.11 2. โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใช้กลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา 3 กลยุทธ์หลัก 18 กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ย่อย 2) กลยุทธ์การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มี 7 กลยุทธ์ย่อย และ 3) กลยุทธ์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มี 3 กลยุทธ์ย่อย ข้อค้นพบจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับการใช้กลยุทธ์ในการบริหารเพื่อการขับเคลื่อน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนปัจจัยต่าง ๆ ด้วยเทคโนโลยีและทรัพยากรในชุมชนแวดล้อมเข้ามาช่วยเหลือ

ฐาปณีย์ โลพันตุง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดระบบบริหารประกอบด้วย นโยบาย และกระบวนการและวิธีการ งานบริหารโรงเรียนเน้นงานวิชาการประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการวัดและประเมินผล และกรอบแนวคิดกิจการเพื่อสังคมมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3) ระบบบริหารโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นคือ ระบบบริหารงานวิชาการที่เน้นการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบบริหารโรงเรียนและเพิ่มศักยภาพการบริหารงานวิชาการที่เน้นการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบคือ 1) นโยบายที่เสริมสร้างนักเรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม มีทักษะการประกอบอาชีพเชิงสร้างสรรค์และสร้างประโยชน์แก่สังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม 2) เป้าประสงค์คือผู้เรียนสามารถผลิตสินค้าและ/หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถจำหน่ายสร้างรายได้ นำกำไรลงทุนต่อยอดกิจการและนำไปสร้างประโยชน์แก่ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมได้ และสร้าง/พัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมได้ และ 3) กระบวนการและวิธีการดำเนินงานมี 7 ขั้นตอนคือ การสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน การกำหนดค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด การวางแผนการดำเนินการตามแผน การติดตามประเมินผล การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานและการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ทัตพร ปุ่มสีดา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 2 แนวคิด ได้แก่ 1.1) การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

1.2) คุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน ส่วนค่าความต้องการจำเป็นเมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารงาน พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด เมื่อพิจารณาตามคุณภาพการศึกษา พบว่า ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด 3) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา มี 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) เร่งพัฒนาการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 2) พัฒนาการบริหารงบประมาณด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) พัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพของบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทั่วไปด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และมี 8 กลยุทธ์รอง 34 วิธีดำเนินการ

ทัศนีย์ บุญมาภิ และคณะ (2559) ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน และพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบนด้านร่วมคิด ด้านร่วมวางแผน ด้านร่วมดำเนินการ และด้านติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเกิดจากคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนลักษณะสำคัญของชุมชน 2) รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน มีองค์ประกอบต่าง ๆ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน หลักความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน หลักการพึ่งตนเองของโรงเรียน และหลักการพัฒนาตนเองของโรงเรียน ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการให้ชุมชน เข้ามาให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อนำเสนอแนวทางในการนำรูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไปใช้ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตภาคเหนือตอนบน ส่วนที่ 3 สาระสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย มิติด้านหน้าที่ทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผนการจัดองค์การ การนำ และการควบคุม กำกับ ติดตาม ในมิติด้านภารกิจการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไป

และในมิติคุณลักษณะของผู้บริหารครูบุคลากรทางการศึกษา และชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ส่วนชุมชน ขึ้นอยู่กับความตระหนักเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ความร่วมมือ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ลัดดา อยู่มาก (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า มีผลการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้เข้ารับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ด้านการจัดกระบวนการ และ 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ 2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ 3) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้เข้ารับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนเสีย 4) ด้านการจัดกระบวนการ และ 5) ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ 3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ไปใช้ในการปฏิบัติ พบว่า โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุดในการนำรูปแบบไปใช้

Ka ho Mok (2002) ได้ศึกษาเรื่อง การกระจายอำนาจและการตลาดของการศึกษาในสิงคโปร์ กรณีศึกษา รูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อตรวจสอบและศึกษาปรัชญา รวมถึงหลักการของรูปแบบความเป็นเลิศของสถานศึกษาในประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากรัฐบาลสิงคโปร์เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยการเสนอนโยบายการกระจายอำนาจเพราะหวังว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความสามารถและความยืดหยุ่นในการพัฒนาจุดแข็งของตนเองและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษาเป็นอย่างดี แนวทางหนึ่งที่รัฐบาลจะสนับสนุนให้การศึกษาอย่างมีคุณภาพคือ การนำเสนอรูปแบบความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา school excellence model (SME) เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการ

ปรับปรุงและประเมินตนเอง SME ประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มสนับสนุนและกลุ่มผลลัพธ์ โดยกลุ่มสนับสนุนเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจว่าผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างไร ในขณะที่กลุ่มผลลัพธ์เป็นผลที่สถานศึกษาได้รับ กลุ่มสนับสนุนมุ่งหวังว่าผู้นำของสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำอย่างไรในการกำหนดคุณค่าและการมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงการกำหนดแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถานศึกษาโดยการตรวจสอบทิศทางที่ชัดเจนโดยมุ่งเน้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงาน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ นอกจากนี้ทีมงานยังถูกตรวจสอบโดยการบริหารงานบุคคลซึ่งเป็นการทบทวนว่า สถานศึกษามีวิธีการพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการผลักดันให้บุคลากรทำงานให้เต็มศักยภาพ เพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา การที่สถานศึกษาใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการสนับสนุนแผนกลยุทธ์การปฏิบัติตามกระบวนการต่างๆ เพื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา กระบวนการมุ่งเน้นผู้เรียน ผลลัพธ์ การปฏิบัติงาน และการบริหารเป็นหน้าที่ของอีกกลุ่มหนึ่งในการตรวจสอบว่าการออกแบบของสถานศึกษา การปฏิบัติการจัดการ การปรับปรุงกระบวนการหลักในภาพรวมของการจัดการศึกษา และการทำงานส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาหรือไม่ นอกจากนี้ยังรวมถึงผลลัพธ์ทางด้านบุคลากรที่บ่งบอกถึงความสำคัญของการฝึกอบรม พัฒนาขวัญและกำลังใจของบุคลากร ผลลัพธ์ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม เช่น ผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของหุ้นส่วนและสังคมส่วนใหญ่ เป็นต้น

Smrekar, Claire และคณะ (2002) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง มีนาคมสู่ความเป็นเลิศ : ความสำเร็จของโรงเรียนและความสำเร็จของนักเรียนส่วนน้อยของโรงเรียนป้องกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานศึกษาของ Department of Defense (DoD) ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง โดยให้ความสำคัญกับนักเรียนชนกลุ่มน้อย (กลุ่มละตินอเมริกันและแอฟริกัน) ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยวิเคราะห์โครงสร้างองค์กรและโครงสร้างรัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประจำวันของสถานศึกษาใน DoD และอำนาจเขตในการกำหนดนโยบาย เช่น ธรรมชาติและคุณภาพในการสอนของสถานศึกษา DoD ทั้งในและต่างประเทศ เงื่อนไขของทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนและครอบครัว ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในสถานศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมัน และญี่ปุ่น ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ของ DoD สถานศึกษาของ DoD ได้รับคะแนนเกือบบสูงสุดของรัฐในการอ่านและเขียนในการแข่งขัน National assessment of education progress นักเรียนผิวขาวและกลุ่มอื่น ๆ ได้รับคะแนนดีกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ในรัฐอื่น และความแตกต่างระหว่างผิวสีและเชื้อชาติมีน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ บริบททางทหารของ DoD มีส่วนช่วยสนับสนุนให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จเหล่านี้ขึ้นอยู่กับ

ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น กระบวนการของการวางแผนกลยุทธ์ การมุ่งไปในทิศทางเดียวกันขององค์ประกอบที่สำคัญ ความคาดหวังที่สูง คุณภาพของผู้สอน โปรแกรมก่อนและหลังเรียน ขนาดของสถานศึกษาและพันธะผูกพันจากทางทหาร

Ribchester and Edwards (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในชนบท พบว่า ช่วงเวลาที่ฝ่ายบริหารการศึกษาของท้องถิ่นไม่สามารถสานต่องานสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กได้นั้น การให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเป็นวิธีเดียวที่ขยายวงกว้าง ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อโรงเรียนที่กำลังเติบโตและมีจำนวนน้อยในกลุ่ม วิธีนี้ถือเป็นวิธีช่วยเหลือที่สำคัญกว่าเรื่องใด ๆ คุณค่าของความร่วมมือในเครือข่ายโรงเรียนจะเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยเพื่อลดความตึงเครียดภายใน ช่วยแก้ปัญหาที่เป็นลบจากการลดจำนวนฝ่ายบริหารการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา และเพื่อลดการแข่งขันในด้านการเพิ่มจำนวนนักเรียน ทั้งยังเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ประสานงานเครือข่ายที่มีบทบาทในการรวมตัวโรงเรียนในท้องถิ่นและสร้างความเจริญเติบโต สุดท้ายเป็นผลทำให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องได้รับการยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้ ยังเน้นความจริงที่ว่าผู้บริหารในโรงเรียนเครือข่ายทุกโรงเรียนกำลังร่วมกันทำงานเพื่อจัดการแข่งขันระหว่างโรงเรียน ซึ่งจะเป็นกุญแจหลักสู่การปฏิรูปการศึกษา ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนและความไว้วางใจจากท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กใน
อนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ ตอบสนองความต้องการชุมชน

การวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก
ในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ให้
ความสำคัญต่อกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทและส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย
เป็นนักวิชาการที่มีความรู้ในการบริหารการศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารและการ
จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการจนเป็น
ที่ยอมรับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่
ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย ผู้บริหาร
ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 12 คน ได้มาโดยการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive
Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่
ตอบสนองความต้องการชุมชน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่
ตอบสนองความต้องการชุมชน

2. ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และจัดทำแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective of Conference : IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

แน่ใจว่าข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา	ให้คะแนน	0
แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความตรงตามเนื้อหา	ให้คะแนน	-1

ทั้งนี้ ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกข้อคำถาม โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์เหมาะสม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิและนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ และเดินทางไปสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

1. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต โดยการศึกษาจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

วิเคราะห์ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบ

2. ผู้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพัฒนาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนที่พัฒนาขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนโดยการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จาก 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย จำนวน 2 คน กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 คน กลุ่มครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน รวม 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและประเมินรูปแบบ รูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และจัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบรูปแบบ

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยใช้แบบสอบถามค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Objective of Conference : IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

แน่ใจว่าข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา	ให้คะแนน	0
แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความตรงตามเนื้อหา	ให้คะแนน	-1

ทั้งนี้ ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทุกข้อคำถาม โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์

เหมาะสม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานและกำหนดนัดหมายในการดำเนินการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อร่วมวิพากษ์ ให้เสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยดำเนินการในรูปแบบออนไลน์ผ่านทางโปรแกรม ZOOM Meeting ในวันพฤหัสบดี ที่ 3 เดือน สิงหาคม พ.ศ.2566 เวลา 15.00 – 17.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูลเป็นแบบบรรยาย
2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบมาแปลความหมายของคะแนน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนเป็นดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบาย อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ศึกษาพิเศษที่รับผิดชอบโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 12 คน

1.1 แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ แนวทางในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ ตรงตามความต้องการของชุมชน มีการประชุมชี้แจงและ แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ก่อนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลแก่ผู้เรียน มีการประเมินผลหลักสูตร และมีการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไข

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้ครูใช้วิธีการสอนและใช้เทคนิคที่หลากหลาย ควรส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนา และใช้สื่อ เทคโนโลยีในการเรียนการสอนตามบริบทของรายวิชา จัดหางบประมาณการสนับสนุนจากภาคี เครือข่ายและองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้มีสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน อื่น ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ให้ความรู้ในการทำวิจัย ในชั้นเรียน ช่วยเหลือกลุ่มครูที่ไม่สามารถทำงานวิจัยด้วยตนเองได้ ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ สาธารณชน และมีการนิเทศกำกับติดตาม เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด

3) ด้านการนิเทศการศึกษา ควรประชุมคณะครูและแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน กำหนดปฏิทินการดำเนินการนิเทศที่ชัดเจน กำหนดแนวทางการนิเทศที่ชัดเจน นิเทศการเรียน การสอนแก่ครูโดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีและมีการประชุมสะท้อนผลการ นิเทศในภาพรวม

4) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ควรส่งเสริมให้ครู ดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย กำหนดนโยบายและเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ดำเนินการจัดทำคู่มือ ระเบียบ กำหนด เกณฑ์ และแนวปฏิบัติด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ครูควรใช้ วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลายและคำนึงถึงความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคล ควรลด การประเมินบางอย่างที่ไม่จำเป็นเพราะการประเมินที่บ่อยเกินไปทำให้ครูผู้สอนไม่มีเวลาได้จัดการเรียน การสอน ผู้บริหารควรกำกับ ติดตามให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้บรรลุตาม เป้าหมายและแนวทางที่โรงเรียนกำหนดไว้ ส่งเสริมพัฒนาระบบและเทคนิควิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ต่าง ๆ แก่ครู เพื่อให้ครูวัดและประเมินผลตรงกับตัวชี้วัดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ ครูควร นำผลการวัดและประเมินไปวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.2 แนวทางในการบริหารงานบุคคลโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความ ต้องการชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ แนวทางในการบริหารงานบุคคลโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนอง ความต้องการชุมชน มีดังนี้

1) ควรวางแผนอัตรากำลังอย่างรอบคอบ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนมีครบตามที่ได้รับจัดสรร และโรงเรียนอาจดำเนินการจ้างเหมาลูกจ้าง ในกรณีที่ขาดแคลนบุคลากรอย่างมากและมีงบประมาณ ในการดำเนินการ

2) ควรพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่งด้วยความยุติธรรม โปร่งใส โดยพิจารณาในรูปแบบคณะกรรมการ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในด้านการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน และผู้บริหารสร้างความสามัคคีในสถานศึกษา ให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างกัลยาณมิตร

3) ควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ ความสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียน เนื่องจากครูมีจำนวนจำกัด ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการ พัฒนาตามความสนใจของตนเอง เพื่อให้ครูนำทักษะ ความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และควรติดตามผลการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะๆ

4) ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของข้าราชการครู เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนไม่ประพฤติดิวินัยข้าราชการครู ควรสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษา และชี้แจง ให้คำแนะนำ กรณีมีผู้ประสงค์ลาออกก่อนเกษียณอายุราชการ ผู้บริหารและครูร่วมกันกำกับ ดูแลบุคลากรให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อหลีกเลี่ยงการประพฤติดิวินัยข้าราชการครู โดยดำเนินการตักเตือน แนะนำในการกระทำที่ผิด

5) ควรมอบหมายงานให้ครูโดยมีการจัดโครงสร้างการทำงาน แบ่งงานกันทำตามสถานการณ์ มอบหมายงานให้ครูทำตามความรู้ ความสามารถ ซึ่งงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่ท้าทายความสามารถ ถ้ามีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและในการปฏิบัติงานอย่างพึงพอใจ จะทำให้การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 แนวทางในการบริหารงานงบประมาณโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ แนวทางในการบริหารงานงบประมาณโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้

1) ควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนการใช้จ่ายเงินที่สอดคล้องกับแผนงบประมาณโครงการหรือกิจกรรมของต้นสังกัดและงบที่ได้รับอย่างเหมาะสม โดยให้ครูทุกคนมีส่วนร่วม และนำเสนอผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชุมชี้แจงบุคลากรให้ทราบถึงเป้าหมายและผลผลิตของโรงเรียน แผนงาน งาน/โครงการ กิจกรรมที่จะดำเนินการ กำหนดงบประมาณของแผนงาน งาน/โครงการ กิจกรรมและผู้รับผิดชอบงานชัดเจน

2) ควรใช้ระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงาน และจัดทำและเอกสารและหลักฐานการเบิกจ่ายตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับของกระทรวงการคลังอย่างครบถ้วน รวมทั้งควบคุมการใช้จ่ายโดยการลงทะเบียนคุมแยกประเภทต่าง ๆ อย่างชัดเจน

3) ควรมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีความต้องการใช้วัสดุและสินทรัพย์ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อให้สำรวจความต้องการ วางแผนจัดหาได้เพียงพอ และดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามขั้นตอนได้อย่างรวดเร็วและโปร่งใส มีการจัดทำทะเบียนคุมบัญชีทรัพย์สินและบัญชีพัสดุที่เป็นปัจจุบัน และควบคุมการเบิกจ่ายพัสดุตามระเบียบ รวมทั้งมีการตรวจสอบพัสดุประจำปีและจำหน่ายพัสดุที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพตามขั้นตอนและระเบียบว่าด้วยการจำหน่ายพัสดุอย่างถูกต้อง

4) ผู้บริหารควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบงบประมาณอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และดำเนินการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 แนวทางในการบริหารงานทั่วไปโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ แนวทางในการบริหารงานทั่วไปโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้

1) ควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองสนับสนุนส่งเสริมการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และติดตาม สอบถามการเรียนของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียนในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2) ควรแสวงหาแหล่งช่วยสนับสนุนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา มีการขอความร่วมมือ และประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง ในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา มีการประชุมวางแผนร่วมกับชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา และมีการจัดทำโครงการร่วมกับชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

1.5 ปัจจัยส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ประสบความสำเร็จและตอบสนองความต้องการชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ ปัจจัยส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ประสบความสำเร็จและตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้

1) ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่ส่งผลและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก การมีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน คือ มีการวางแผนงานที่ดี มีแผนปฏิบัติการ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และเป้าหมายร่วมกัน และพยายามไปให้ถึงเป้าหมายภายใต้ข้อจำกัด ภายในบริบทของตนเอง

2) ปัจจัยด้านคน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องทำตัวเป็นแบบอย่าง มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดอนาคตของโรงเรียนให้ก้าวหน้า กำกับติดตาม ให้แรงเสริม และประเมินผลอย่างจริงจัง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูในการพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้ครูก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ โดยครูต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรม และวิชาการแก่นักเรียน

3) ปัจจัยด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศสมบัติที่สำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมากกับตัวผู้เรียนและครูผู้สอน มีวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น

1.6 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผลการสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้

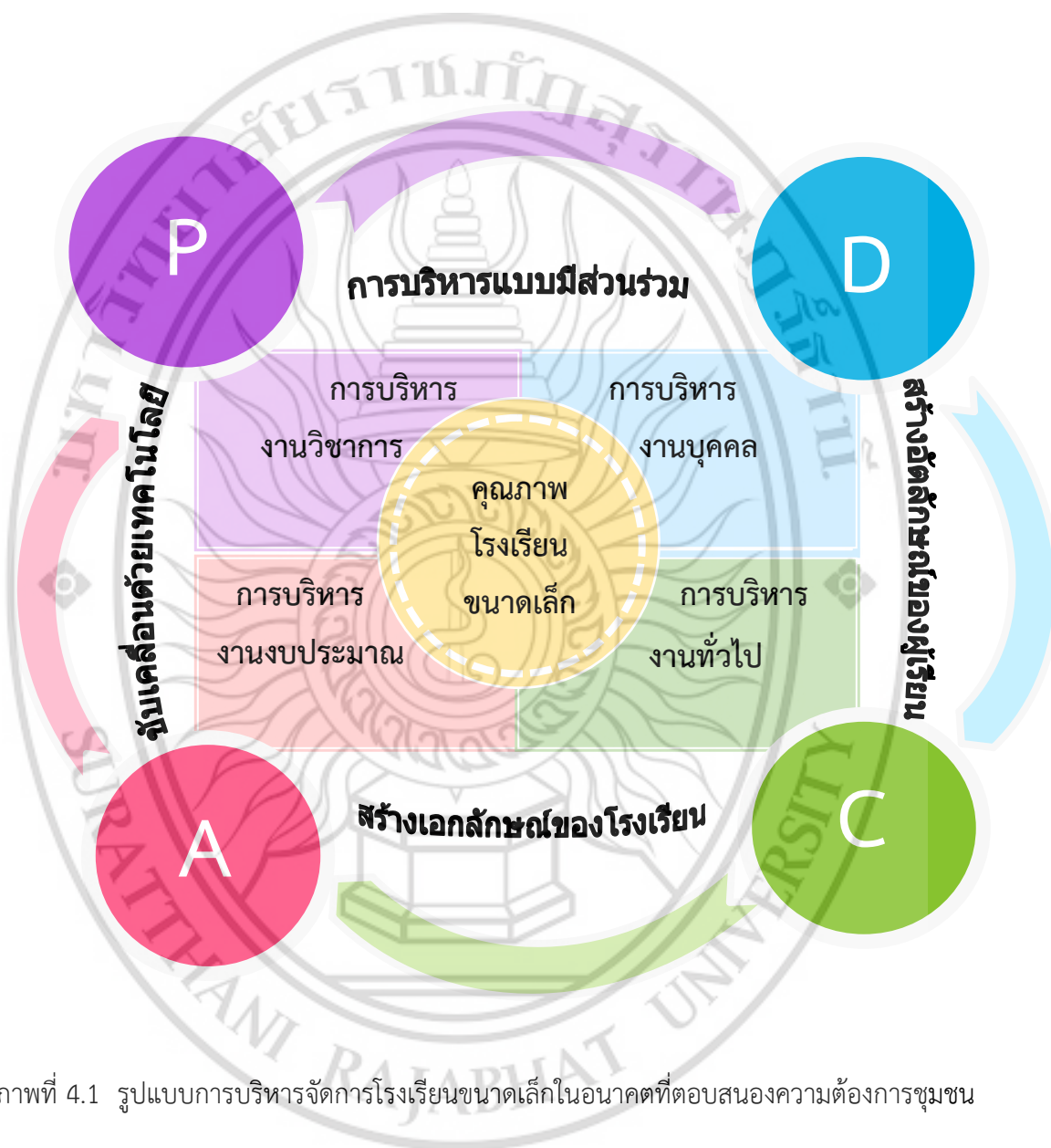
- 1) ควรยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่เขตเมืองหรือมีโรงเรียนละแวกใกล้เคียง เพื่อลดการแข่งขันและสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน
- 2) ควรพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็ง มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- 3) ควรนำเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
- 4) ควรสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน และพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียน เพื่อสร้างความโดดเด่นของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

2.1 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน รวมทั้งผลการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน มาเป็นข้อมูลตั้งต้นในการร่างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนโดย

ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม และให้ผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะ และนำมาปรับปรุงเป็นรูปแบบที่ สมบูรณ์ ดังนี้

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

จากรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ผู้วิจัยอธิบายองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน 20 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

2. การสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน
3. การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน
4. การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วย

1. การวางแผน (P)
2. การดำเนินการ (D)
3. การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (C)
4. การปรับปรุง/พัฒนา (A)

องค์ประกอบที่ 3 ขอบข่ายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วย

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารงานงบประมาณ
4. การบริหารงานทั่วไป

องค์ประกอบที่ 4 คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วย

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน
2. ด้านการบริหารจัดการ
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2 ผลตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ผลตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยมีผลการตรวจสอบรูปแบบ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

องค์ประกอบของรูปแบบ	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้
รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กใน อนาคที่ตอบสนองความต้องการชุมชน	4.73	0.45	มากที่สุด
1. หลักการบริหารจัดการ	4.61	0.49	มากที่สุด
1.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.89	0.33	มาก
1.2 การสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน	4.44	0.53	มาก
1.3 การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน	4.56	0.53	มากที่สุด
1.4 การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี	4.56	0.53	มากที่สุด
2. กระบวนการบริหารจัดการ	4.72	0.45	มากที่สุด
2.1 การวางแผน (P)	4.78	0.44	มากที่สุด
2.2 การดำเนินการ (D)	4.67	0.50	มากที่สุด
2.3 การตรวจสอบ ติดตาม และ ประเมินผล (C)	4.67	0.50	มากที่สุด
2.4 การปรับปรุง/พัฒนา (A)	4.78	0.44	มากที่สุด
3. ขอบข่ายการบริหารจัดการ	4.81	0.40	มากที่สุด
3.1 การบริหารงานวิชาการ	4.89	0.33	มากที่สุด
3.2 การบริหารงานบุคคล	4.89	0.44	มากที่สุด
3.3 การบริหารงานงบประมาณ	4.78	0.50	มากที่สุด
3.4 การบริหารงานทั่วไป	4.67	0.33	มากที่สุด
4. คุณภาพของโรงเรียน	4.78	0.42	มากที่สุด
4.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน	4.89	0.33	มาก
4.2 ด้านการบริหารจัดการ	4.78	0.44	มากที่สุด
4.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.67	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.73$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านขอบข่ายการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}=4.81$, S.D.=0.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{x}=4.78$, S.D.=0.42) และด้านกระบวนการบริหารจัดการ ($\bar{x}=4.72$, S.D.=0.45) ส่วนด้านหลักการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x}=4.61$, S.D.=0.49)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน จำนวน 12 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ จำนวน 9 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน และแบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน พบว่า

1.1 แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ตามขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรร่วมมือกันในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ ตรงตามความต้องการของชุมชน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้ครูใช้วิธีการสอนและใช้เทคนิคที่หลากหลาย และควรส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย 2) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรวางแผนอัตรากำลังอย่างรอบคอบ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนมีครบตามที่ได้รับจัดสรร ควรพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่งด้วยความยุติธรรม โปร่งใส โดยพิจารณาในรูปแบบคณะกรรมการ ควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะ ความสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียน ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของข้าราชการครู และควรมอบหมายงานให้ครูโดยมีการจัดโครงสร้างการทำงาน แบ่งงานกันทำตามสถานการณ์ 3) ด้านการ

บริหารงานงบประมาณ ควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนการใช้จ่ายเงินที่สอดคล้องกับแผนงบประมาณโครงการหรือกิจกรรมของต้นสังกัดและงบที่ได้รับอย่างเหมาะสม ควรใช้ระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองสนับสนุนส่งเสริมการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และติดตามสอบถามการเรียนรู้ของนักเรียน และร่วมมือกับโรงเรียนในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่อง ควรแสวงหาแหล่งช่วยสนับสนุนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

1.2 ปัจจัยส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตประสบความสำเร็จและตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านศักยภาพการบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่ส่งผลและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก 2) ปัจจัยด้านคน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ 3) ปัจจัยด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศบทบาทที่สำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมากกับตัวผู้เรียนและครูผู้สอน มีวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น

1.3 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน มีดังนี้ 1) ควรยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่เขตเมืองหรือมีโรงเรียนละแวกใกล้เคียง เพื่อลดการแข่งขันและสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน 2) ควรพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็ง มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 3) ควรนำเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 4) ควรสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน และพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียน เพื่อสร้างความโดดเด่นของโรงเรียน

2. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1.1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 1.2) การสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน 1.3) การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน 1.4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี 2) กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 2.1) การวางแผน (P) 2.2) การดำเนินการ (D) 2.3) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (C) 2.4) การปรับปรุง/พัฒนา (A) 3) ขอบข่ายการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 3.1) การบริหารงานวิชาการ 3.2) การบริหารงานบุคคล 3.3) การบริหารงานงบประมาณ 3.4) การบริหารงาน

ทั่วไป 4) คุณภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย 4.1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 4.2) ด้านการบริหารจัดการ 4.3) ด้านการจัดการเรียนการสอน

3. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า ด้านขอบข่ายการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านกระบวนการบริหารจัดการ ส่วนด้านหลักการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการชุมชนตามขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารจัดการจำเป็นต้องมีการดำเนินงานให้ครอบคลุมภารกิจหลักของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัศพร ปุ่มสีดา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา มี 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) เร่งพัฒนาการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 2) พัฒนาการบริหารงบประมาณด้านการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 3) พัฒนาการบริหารงานบุคคลด้านการสร้างเสริมประสิทธิภาพของบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทั่วไปด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

2. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) หลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1.1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 1.2) การสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน 1.3) การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน 1.4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี 2) กระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 2.1) การวางแผน (P) 2.2) การดำเนินการ (D) 2.3) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (C) 2.4) การปรับปรุง/พัฒนา (A) 3) ขอบข่ายการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 3.1) การบริหารงานวิชาการ 3.2) การบริหารงานบุคคล 3.3) การบริหารงานงบประมาณ 3.4) การบริหารงานทั่วไป 4) คุณภาพของโรงเรียน ประกอบด้วย 4.1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 4.2) ด้านการบริหารจัดการ 4.3) ด้านการจัดการเรียนการสอนทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผลการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่

เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลการศึกษานโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ทำให้สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย หลักการบริหารจัดการ กระบวนการบริหารจัดการ ขอบข่ายการบริหารจัดการ และ คุณภาพของโรงเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสมบูรณ์

3. รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ในการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ ปัจจัยที่ส่งผลและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ดำเนินการยกร่างรูปแบบ และนำร่างรูปแบบเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโดยการสนทนากลุ่ม จึงส่งผลให้รูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราวรรณ เอียดชุม โสภณ เพ็ชรพวง และญานิศา บุญจิตร (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ บุญมาภิ และคณะ (2559) ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน และพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนไปใช้ ควรศึกษารูปแบบให้เข้าใจในทุกขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ควรมีการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในเรื่องการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน

1.3 การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ควรนำเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

1.4 โรงเรียนขนาดเล็กในอนาคต ควรมีเอกลักษณ์ของโรงเรียนที่ชัดเจน และพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียนเพื่อสร้างความโดดเด่นของโรงเรียน และเพื่อการคงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับการทำวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กแห่งอนาคตเพื่อต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย หรืออาจดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมตามแนวทางที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยเพื่อต่อยอดจากผลการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- จิราวรรณ เอียดชุม โสภณ เพ็ชรพวง และญาณิศา บุญจิตร. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในอำเภอเคียนซา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสาร มมร. วิชาการล้านนา. 11(2), 58-70.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2558). สมศ.เผย 5 ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก พร้อมชุดตัวอย่างความสำเร็จจากการนำผลประเมินมาปรับใช้. <https://www.kroobannok.com/77269> สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565.
- ชีรวัดน์ นิเจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4 (2), 79-81.
- ฐาปณีย์ โลพันธุ์. (2560). การพัฒนาระบบบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนพร ปุ่มสีดา. (2559). การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ บุญมาภิ และคณะ. (2559). รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เขตภาคเหนือตอนบน. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 12(1), 73-86.
- ทิตนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบรรยายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- นันทิชา เกิดอุดม. (2561). กลยุทธ์การขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นรรัชต์ ฝันเชียร. (2562). โรงเรียนขนาดเล็ก ภาระหรือโอกาส และรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก. <https://www.truelookpanya.com/education/content/71918/-teaartedu-teaart-> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2564

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัฒนา พรหมณี, ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์. (2560). แนวคิดการสร้างและพัฒนา
รูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข. **วารสาร
สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. 6(2), 128-135.
- มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต การ
บริหารการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82ก หน้า 1.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สงขลา : ศูนย์
หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2552). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา อยู่มาก. (2558). **การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแนวใหม่สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). **การวิจัยพัฒนารูปแบบ**. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 2(4), 1-
16.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2550). **การพัฒนาองค์กร**. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนวัชการพิมพ์จำกัด.
- ศศิมินตรา บุญรักษา. (2557). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะเพื่อเสริมทักษะเรื่องเพื่อนซอปัน
ฝ้ายโดยวิธีการสอนแบบทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์**. **วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. 7(2), 65-75.
- สมาน อัสวภูมิ. (2550). **การใช้การวิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก**.
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุรชาติ เอี่ยมสำอางค์. (2558). **การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานโรงเรียนบ้านแหมได้ อำเภอบึงสามพัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อักรนัย ขวัญอยู่. (2558). **แนวทางแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก**. รายงาน ที่ดีอาร์ไอ, (113), 3-16.

- Abadi, M. K., Asih, E. C. M., & Jupri, A. (2018). The Development of Interactive Mathematics Learning Material Based on Local Wisdom with .swf Format. **Journal of Physics: Conference Series**, 1013(1), doi: 10.1088/1742-6596/1013/1/012131.
- Brown, W.B. and Moberg, D. J. (1980). **Organization Theory and Management : A Macro Approach**. New York : John Wiley and Sons.
- Eggen, P. D. & Kauchak, D. P. (2006). **Strategies and Models for Teachers: Teaching content and thinking Skills**. Boston: Pearson.
- Ivancevich, J. M.; Konopaske, R. & Matteson, M. T. (2008). **Organization behavior and management**. (8thed.) New York: McGraw-Hill.
- Ka ho mok. (2002). Decentralizational and marketization in Singapore : A case study of the school excellence model. **Journal of educational administration**. 41(4), 348-366. DOI:10.1108/09578230310481621
- Keeves, J.P. 1997. Models and model building. In Keeves, J.P. (ed.). **Educational research, methodology and measurement : An International Handbook**. (2nd ed.), Oxford : Pergamon Press.
- Keeves P.J. 1988. **Educational research, methodology and measurement : An international handbook**. Oxford : Pergamon Press.
- Liu, J., Liu, W. & Chen, J. (2019). Research of vibration characteristics based on a crystal format model of rotor. **Journal of Sound and Vibration**. 460, 114864.
- Reezigt, G. J. & Creemers, B. P. (2005). A comprehensive framework for effective school improvement. **School Effectiveness and School Improvement**, 16 (4), 407-424.
- Ribchester, C. and Edwards, W. J. (2007). Cooperation in the Countryside : small primary school clusters. **Educational Studies**, 24(3), 281-293.
- Smrekar, Claire and others. 2001. March toward excellence : school success and minority student achievement in Department of Defense schools. A report to the National Education Goals Panel. **Lesson from the state**. (Online). <https://govinfo.library.unt.edu/negp/reports/DoDFinal921.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับการออกแบบและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนต่อไป

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์..... วันที่สัมภาษณ์.....
สถานที่สัมภาษณ์.....

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง.....
หน่วยงาน.....

สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

- ☐ ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา
- ☐ ศึกษาในเทศก์ที่รับผิดชอบโรงเรียนขนาดเล็ก
- ☐ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

ประเด็นสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนด้านการบริหารงานวิชาการ ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนด้านการบริหารบุคคล ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนด้านการบริหารงบประมาณ ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชนด้านการบริหารทั่วไป ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตประสบความสำเร็จและตอบสนองความต้องการชุมชน

.....

.....

.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของ
รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน**

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน โดยข้อมูลที่เป็นคำตอบของท่านเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีค่าอย่างยิ่งงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ญาณิศา บุญจิตร

อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
2. ชื่อ-สกุล ดร.จันทนี ต้นสกุล
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พังงา
3. ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา ชูช่วย
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาวิจัย วัตถุประสงค์และประเมินผล คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ที่ อว ๐๖๔๐.๒ / ๐๖๕๐

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๑๐๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.จันทน์ ต้นสกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือการวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ	จำนวน ๑ ฉบับ
๓. โครงการวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย ดร.ญาณิศา บุญจิตร อาจารย์สังกัดกลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน” ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการวิจัย และมีความประสงค์ขอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาต่อไป นั้น

ในการนี้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมกับงานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.จิรวรรณ เทพจินดา)

รองคณบดีฝ่ายยุทธศาสตร์และประกันคุณภาพ
รักษาราชการและปฏิบัติราชการแทนคณะครุศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๗๗๔๑ ๓๓๖๐

โทรสาร ๐ ๗๗๔๑ ๓๓๖๑

ผู้ประสานงาน : อาจารย์ ดร.ญาณิศา บุญจิตร

๐ ๘๔๖๔ ๘๒๗๔ ๓

ภาคผนวก ข

หนังสือรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

แบบรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ชื่องานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

แหล่งทุน กองทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ปีงบประมาณที่ได้รับทุนวิจัย 2565

ชื่อ-สกุลนักวิจัย ดร.ญาณิศา บุญจิตร

สังกัดคณะ ครุศาสตร์

วัน/เดือน/ปี ที่ทำวิจัยหรือสร้างสรรค์เสร็จสมบูรณ์ 15 สิงหาคม 2566

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (โปรดระบุวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่นำไปใช้ประโยชน์)

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

ประเภทของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () การใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ (/) การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย
 () การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ () การใช้ประโยชน์ทางอ้อมของงานสร้างสรรค์
 () การใช้ประโยชน์ในด้านการเรียนการสอน () อื่นๆ ระบุ.....

ขั้นตอน/วิธีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารโรงเรียนนำระบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชุมชี้แจงบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบ
2. ดำเนินงานตามตัวกระบวนการดำเนินงานของระบบ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง
3. ติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ตามที่กำหนด

ผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เกิดความคล่องตัว ประหยัดเวลาและต้นทุนในการบริหารจัดการ

และขอรับรองว่า (หน่วยงานที่นำไปใช้ประโยชน์) โรงเรียนวัดตรีธาราม

ได้นำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ ไปใช้ประโยชน์ในจริง และสามารถนำสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ลงชื่อ

(นายเลอศักดิ์ รัชณาการ)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

(29/สิงหาคม/2566)

ประทับตรา (ถ้ามี)

ภาคผนวก ค

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เอกสารรับรองเลขที่	SRU-EC2022/126
ชื่อโครงการ	รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตที่ตอบสนองความต้องการชุมชน
รหัสโครงการ	SRU-EC2022/126
ชื่อหัวหน้าโครงการ	อาจารย์ ดร.ญาณิศา บุญจิตร
หน่วยงานที่สังกัด	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
เอกสารที่รับรอง	1. แบบเสนอโครงการวิจัย 2. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย 3. หนังสือยินยอมตนให้ทำการวิจัย 4. แบบการเก็บรวบรวมข้อมูล/โปรแกรมหรือกิจกรรม
ประเภทการรับรอง	Exemption Review
วันที่รับรอง	21 พฤศจิกายน 2565
วันที่หมดอายุ	20 พฤศจิกายน 2566

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับคำประกาศเจตจำนงจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ลงนาม.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.วันดี สุทธิรังษี)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรา พงษ์พานิช)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล ดร.ญาณิศา บุญจิตร
 ที่อยู่ปัจจุบัน 71/42 หมู่ที่ 2 ถนนนาเนียน ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง
 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ประวัติการศึกษา ปริญญาเอก ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา วิทยาลัยครู
 สุราษฎร์ธานี
 ประสบการณ์การทำงาน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต
 2 และ สุราษฎร์ธานี เขต 2
 ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ศึกษาพิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอนสัก จังหวัด
 สุราษฎร์ธานี
 ครูใหญ่โรงเรียนนิคมสร้างตนเองพระราชประสงค์ 3 อำเภอพระแสง
 และโรงเรียนบ้านบ่อน้ำร้อน อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ครูผู้สอนโรงเรียนวัดสองพี่น้อง อำเภอพนม และโรงเรียนบ้านควน
 ราชา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
 โทรศัพท์ 084-6482743
 E-mail: yanisa.boon@sru.ac.th